

مقایسه کارکرد سیاسی

روحانیت شیعه و روحانیت کاتولیک

رضا عیسی نیا

پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی

www.ketab.ir

مقایسه کارکرد سیاسی روحانیت شیعه و روحانیت کاتولیک

رضا عیسی‌نیا

- ناشر: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
- وابسته به دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم
- تهیه: پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی
- سرپرستار: محمدباقر انصاری
- سرانستار: مصطفی رضایی دیل
- چاپ: چاپخانه مؤسسه بوستان کتاب

- چاپ اول: بهار ۱۳۹۰
- شماره ن: ۳۰۰
- قیمت: ۱۰۰۰ تومان
- عنوان: ۳۷۲؛ فصل ۸۹

همه حقوق برای ناشر محفوظ است.
نشانی: قم، خیابان معلم، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی - نشر پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
لایح و دورنگار: ۰۲۱-۳۷۸۳۲۸۳۳؛ کد پستی: ۳۷۱۵۵-۳۷۱۵۵۱
مراکز پخش: ۱. قم، میدان شهدا، دفتر دورنگار ۰۲۵-۳۷۸۳۲۸۳۳
۲. تهران، خیابان انقلاب، دفتر دورنگار ۰۲۱-۳۷۸۳۲۸۳۳
طبقه همکف، واحد ۳۱۲، تلفن: ۰۲۱-۶۶۹۵۱۵۱

وبگاه: www.pub.isca.ac.ir؛ ژاننامه: www.shria.isca.ac.ir
فروشگاه مجازی نشر: www.shop.isca.ac.ir؛ فروشگاه نشر: www.pajooahaan.ir

سرشناسه:	عیسی‌نیا، رضا، ۱۳۲۳-
عنوان نام‌پدیدآور:	مقایسه کارکرد سیاسی روحانیت شیعه و روحانیت کاتولیک / رضا عیسی‌نیا
مشخصات نشر:	تهیه پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی قم: دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، معاونت پژوهشی، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۹۵
مشخصات ظاهری:	۱۸۰ ص
شابک:	۱۴۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیا
یادداشت:	کتابنامه: ص [۸۸] - ۹۲؛ همچنین به صورت زیرنویس
یادداشت:	نمایه
موضوع:	شیعه - روحانیت - فعالیت‌های سیاسی
موضوع:	روحانیت (مسیحی) - فعالیت سیاسی
موضوع:	شیعه و کاتولیک
شناسه افزوده:	دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، معاونت پژوهشی، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی
رده‌بندی کنگره:	DSR ۱۵۶۲/۹ ع ۹ ۱۳۹۵
رده‌بندی دیویی:	۹۵۵/۰۸۴
شماره کتابشناسی ملی:	۴۳۹۰۷۷۰

فهرست

.....	سخنی با خواننده	۷
.....	پیشگفتار	۹
.....	مقدمه	۱۱
.....	۱. تعریف مسئله و تحدید دامنه تطبیق	۱۶
.....	۲. وجوه تمایز و تشابه	۲۳
.....	۳. تبیین مواضع خلاف و وفات	۳۲
.....	فصل اول: مبانی فکری، ساختار تشکیلاتی، منابع قدرت روحانیت کاتولیک و شیعه	۳۳
.....	۱. مبانی فکری و ساختار تشکیلاتی منابع قدرت روحانیت کاتولیک	۳۳
.....	۱-۱. ساختار تشکیلات سیاسی روحانیت کاتولیک	۴۱
.....	واتیکان و پاپ	۴۵
.....	۱-۲. منابع قدرت روحانیت کاتولیک	۴۷
.....	۲. مبانی فکری، ساختار تشکیلاتی و منابع قدرت روحانیت شیعه در جمهوری اسلامی	۴۹
.....	۲-۱. ساختار تشکیلات سیاسی روحانیت شیعه در جمهوری اسلامی ایران	۵۷
.....	۲-۲. منابع قدرت روحانیت شیعی	۶۰
.....	فصل دوم: روحانیت و کارکرد مشروعیت بخشی و عدم مشروعیت بخشی	۶۳
.....	الف) روحانیت کاتولیک و کارکرد مشروعیت بخشی و عدم مشروعیت بخشی	۶۳

۶۴	الف) کارکردهای آشکار
۶۴	ب) کارکردهای پنهان
۶۵	۱. جنبش اصلاح مذهبی
۶۸	۲. انقلاب فرانسه
۸۱	ب) روحانیت شیعی و کارکردهای مشروعیت بخشی و عدم مشروعیت بخشی
۸۵	تبیین گری
۸۸	فهرست منابع
۹۳	فصل دوم: مجموعه گفتگوها و نشست های علمی
۹۳	کارویژه های روحانیت شیعه و کاتولیک در دنیای معاصر / محمد مسجدجامعی
۱۰۳	پرسش های حاضران در جلسه
۱۰۶	پاسخ سوالات
۱۱۵	واتیکان و حیات سیاسی و اجتماعی / در دنیای معاصر / مصطفی پروجردی
۱۳۴	پرسش های حاضران در جلسه
۱۳۶	پاسخ استاد به سوالات
۱۴۵	مواجهه کاتولیک با مدرنیته و پیامدهای آن / حسن قنبری
۱۵۷	پرسش و پاسخ
۱۶۹	تمایه
۱۶۹	اعلام
۱۷۲	اصطلاحات
۱۷۷	کتاب ها
۱۷۸	مکان ها

سخنرانی با خواننده

پژوهش در حوزه اندیشه سیاسی از منظر دینی در راستای شناخت مبانی، سرشت و ساختار اندیشه‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی ضرورتی انکارناپذیر یافته است. عرف‌نگری در مبانی دینی مشتمل بر عقل و آموزه‌های وحیانی و علم جامعه اسلامی - ایرانی، شرطی اساسی در پویایی پژوهش‌ها برای دستیابی به الگوی مطلوب حکومت اسلامی در دوره جدید است؛ از این رو شناخت، بازخوانی، بازگویی و بومی‌سازی مسائل علم و اندیشه سیاسی، جایگاه ویژه‌ای در این پژوهش‌ها دارند.

بی‌تردید، قصد اولیه انقلاب اسلامی هدفمند و ارتقای کیفیت زندگی مؤمنان براساس نص اسلامی بود. لازمه تحقق این امر تربیت اندیشمندان فراوان و انجام تحقیقات به‌روز، کارآمد و معتبر علمی بر مبنای راستا با راهنمایی استادان و همکاری طلاب فارغ‌التحصیل علوم سیاسی زمینه شکل‌گیری پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی در سال ۱۳۷۳ فراهم شد. تجربه نو و موفق این پژوهشگران در معرفی بخشی از میراث سیاسی عالمان شیعی و تألیف آثار مستقل درباره مسائل نوپیدای سیاسی، زمینه را برای گسترش فعالیت‌های این مرکز و ارتقای آن به پژوهشکده‌ای مستقل مهیا کرد.

این پژوهشکده در راستای ایفای رسالت خود، تولیدات پژوهشی فراوانی را به جامعه علمی ارائه کرده است؛ از آن جمله می‌توان به تألیف، تصنیف و

ترجمه ده‌ها کتاب در حوزه اندیشه سیاسی اسلام اشاره کرد. چشم‌انداز آینده این پژوهشکده تبدیل شدن به مرجعی علمی پیرامون اندیشه سیاسی - دینی است تا بتواند با گردآوری مهم‌ترین تلاش‌ها و اندیشه‌ها به بسیاری از علاقه‌مندان این حوزه، خدمات علمی مؤثری را ارائه کند.

کتاب حاضر با هدف ارائه تحلیل‌های تطبیقی و آشنا ساختن جهت توانایی بسط و تحلیل نظری از کارکرد سیاسی روحانیت شیعه و روحانیت کاتولیک برای بهره‌مندی دانشجویان عزیز و طلاب محترم علوم دینی تهیه شده است. امید است علاوه بر جامعه دانشگاهی و حوزوی، دیگر علاقه‌مندان نیز از آن بهره‌مند شوند.

پژوهشکده عدم و اندیشه سیاسی لازم می‌داند از تلاش‌های مؤلف محترم آقای دکتر رضا عیسی‌نیا، ناظر، ارجمند آقای دکتر سید محمدتقی آل‌غفور، ارزیابان محترم آقایان دکتر سید اکزایی و حجت‌الاسلام والمسلمین روح‌الله شریعتی، مدیر محترم امور پژوهش آقای محمود فلاح و تمام دست‌اندرکاران نشر تشکر و قدردانی کند؛ همچنین از ریاست محترم پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی حجت‌الاسلام والمسلمین حاج آقای دکتر نجف لک‌زایی که مساعدت‌های مؤثر ایشان نقشی اساسی در به سرانجام رسیدن پژوهش حاضر داشت، تشکر نماید. در پایان از اداره نشر پژوهشگاه به جهت آماده‌سازی و چاپ آن تشکر و قدردانی می‌شود.

این پژوهشکده در راستای حیات و بالندگی خود از انتقادهای پیشنهادی علمی استادان، صاحب‌نظران و پژوهشگران محترم استقبال می‌کند. امید است این فعالیت‌ها موجبات رشد و پویایی اندیشه سیاسی اسلام را فراهم سازد.

دکتر منصور میراحمدی

مدیر پژوهشکده علوم و اندیشه سیاسی

پیش‌فشار

۱. مجری پروژه مقایسه کارکرد سیاسی روحانیت شیعه و روحانیت کاتولیک» که محصول آن در این کتاب عرضه می‌شود، علاوه بر ارائه مقاله، وظیفه دبیری جلسات و شناسایی دعوتین جهت برگزاری نشست‌های علمی و نظارت و هدایت جلسات برای تمرکز بر موضوع پروژه را نیز برعهده داشته است. استادان زیادی جهت ایراد سخنرانی، شناسایی شدند و با آنان گفتگو شد که غالباً به دلایلی چون نداشتن تخصص یا فرصت، از همکاری با مجموعه بازماندند و در نهایت فقط توانستیم با موافقت همکاری سه نفر از متخصصان در امر کاتولیک، پروژه را دنبال کنیم.

۲. باید عنایت داشت با اینکه عنوان نشست‌های علمی، مقایسه بین کارکرد سیاسی روحانیت شیعه و کاتولیک بوده است، سخنرانان محترم به دلیل علاقه، تجربه، سیر مطالعاتی و تخصصشان، بیشتر به مباحث کاتولیک پرداخته‌اند و مباحث در محورهای مرتبط با کاتولیک برجستگی و تمرکز بیشتری یافته و از روحانیت شیعه کمتر بحث به میان آمده است و یا با ارائه کلیاتی، کار مقایسه را برعهده خوانندگان گذاشته شده است؛ بنابراین مجری پروژه تلاش کرده است این خلأ را در حد توان خویش، به شیوه‌هایی جبران نماید.

۳. در این مجموعه کوشیده‌ایم دو مذهب کاتولیک و تشیع را با سنت‌هایی کاملاً متفاوت در نظر بگیریم و در عین حال، از نظر خصایص مشترک مهم، آنها را تحلیل کنیم تا متوجه شباهت‌ها و اختلافات موجود در اعتقادات و اعمال و نیز دیدگاه‌های مهم این دو مذهب در باب جامعه و حکومت و نهایتاً در کارکرد سیاسی آنها شویم. با این دیدگاه باید عنایت داشت که اگرچه برخی از سخنرانان مستقیماً وارد مقایسه نشده‌اند، پایه و بنیانی را برای ورود به مطالعه مقایسه‌ای دو نهاد مذکور گذاشته‌اند که در جای خود کاری حائز اهمیت است.

۴. سخنرانی‌های نشست‌های علمی در این کتاب بدین شکل تدوین شده‌اند که ابتدا مباحث موضوعاتی و ضروری که دبیر جلسه تبیین کرده، آمده است؛ سپس متن سخنرانی استادان و بعد پرسش‌های حاضران در جلسه و در نهایت پاسخ‌های استادان قرار گرفته است. تنها در سخنرانی سوم، قسمت پرسش و پاسخ با هم آمده است.